

УЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМ СИФАТ ВА САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ МУАММОЛАРИ

Республика илмий конференцияси материаллари

Самарқанд

2010 йил
27-28 май

**ПЕДАГОГИКА КОЛЛЕЖИ «БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ» ЙЎНАЛИШИДАГИ
ЎҚУВЧИЛАРНИ ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРАРО ЭКОЛОГИК
ТАРБИЯЛАШ**

Н.Ж.Исакулова
ЎМКХТТКМО ва УҚТИ, Тошкент
sher-don@mail.ru

Экологик тарбия бугунги замон талаблари эътиборида, экологик муаммоларни олдин олиш каби масалаларни ҳал этишда табиат ва жамият тараққиёти қонуниятлари тўғрисидаги экологияга оид билимларни ўзлаштиришда фанлараро экологик тарбия беришни узлуксиз таълим жараёнида олиб бориш мақсадга мувофиқ бўлади. Узлуксиз таълим жараёнида ўқувчиларга фанлараро экологик тарбия бериш мазмуни ўқувчиларни экологик таълим бериш ва тарбиялашда табиат олдидаги онгли муносабатга таянилади. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида узлуксиз таълимни ислох қилиш йўналишларида ҳам «таълимнинг барча даражаларида таълим олувчиларнинг ҳуқуқий, иқтисодий, экологик ва санитария-гигиена таълими ҳамда тарбиясини такомиллаштириш» деб белгилаб берилгани бошланғич таълим умумий ўрта таълим ҳамда касб-хунар таълими ўқувчиларига фанлараро экологик тарбия беришга имкон беради. Давлатимиз келажаги ўқувчи-ёшларни фанлараро экологик тарбиялаш бугунги кун талаби эканлиги, ўқувчиларга ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия бериш масалалари билан боғлиқ мақола мавзусини танлашимизга асос бўлди. Танлаган мақола мавзусининг долзарблиги қуйидагиларда ўз ифодасини топди:

Биринчидан, ўқувчиларга фанлараро экологик тарбия бериш эҳтиёжининг узлуксиз таълим билан узвий боғлиқлаган ҳолда педагогика коллежи «Бошланғич таълим» йўналиши ўқувчиларини ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбиялаш. **Иккинчидан**, узлуксиз таълим тизимида касб-хунар таълими ўқувчиларига фанлараро экологик тарбия беришга оид муаммонинг тадқиқ этилмаганлиги. **Учинчидан**, ўқувчиларга ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия бериш ўқувчи ҳулқ-атвори, фикрлари ҳамда муносабатлари кўрсаткичлари ёрдамида эмпирик даражада ўрганишнинг етарли даражада эмаслиги. **Тўртинчидан**, узвийлигини таъминлаган ҳолда педагогика коллежи «Бошланғич таълим» йўналиши ўқувчиларига ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия беришнинг илмий-услубий асосланмаганлиги. **Бешинчидан**, педагогика коллежи «Бошланғич таълим» йўналиши ўқувчиларига ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия бериш юзасида амалий-услубий тавсия ва педагогик ҳулосаларнинг ишлаб чиқилмаганлиги.

Педагогика коллежи «Бошланғич таълим» йўналиши ўқувчиларига ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия бериш юзасидан амалий-услубий тавсияларни қуйидагича берамиз:

- педагогика коллежи «Бошланғич таълим» йўналиши ўқувчиларига ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия бериш ва унинг фан компонентларини назарий таҳлил бериш;
- педагогика коллежи «Бошланғич таълим» йўналиши ўқувчиларига ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия бериш муаммосини ўрганиш;
- педагогика коллежи «Бошланғич таълим» йўналиши ўқувчиларига ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия беришнинг назарий типологиясини аниқлаш;
- ўрта махсус, касб хунар таълимнинг «Бошланғич таълим» йўналишидаги ўқувчиларига фанлараро экологик тарбия беришнинг эмпирик референтларини ишлаб чиқиш;
- ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия беришнинг узлуксизлик ва узвийлик тизимини ишлаб чиқиш;
- илмий тадқиқот ишлари натижалари асосида услубий қўлланма тайёрлаш ва тавсиялар ишлаб чиқиш.

«Шахс ва жамият» фани табиат-инсон-жамият ҳамкорлигида пайдо бўладиган экологик муаммоларнинг ечимини топиш ва уларни бартараф этиш учун чора-тадбирларни тавсия бериш асосида экологик тарбияни шакллантиради.

«Эстетика» фани табиат гўзаллигини хис қилиш билан бирга уни асраш ва муҳофаза қилиш каби сифатларни тарбиялайди.

«Ўзбекистон Конституцияси» фани Конституциямиз ва қонунларимиз экологик танглик таҳдидини барҳам топтириш ҳамда олдinni олиш чора-тадбирларига қаратилган бўлиб, мазмунида ҳам, моҳиятида ҳам инсоннинг экологик тарбияси устувор йўналиш деб ҳисоблашни эътиборга олади. Хулоса қилганда, ижтимоий-гуманитар фанлараро экологик тарбия диалектик боғлиқликда узвийликка асосланиб амалга оширилади.

ИННОВАЦИОН ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ШАРОИТИДА ФИЗИКА ЎҚИТУВЧИСИНИНГ МЕТОДИК ТАЙЁРГАРЛИГИ

Г.Қарлыбаева

Нукус давлат педагогика институти
muxabbat1105@rambler.ru

Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигига эришиб, ижтимоий, иқтисодий, сиёсий тикланиш ва ривожланишнинг ўзига хос йўлини танлаши, кадрлар тайёрлаш мазмуни ҳамда тузилмасини қайтадан ташкил этиш заруриятини кун тартибига қуйди. Бу долзарб ва мураккаб муаммонинг ечимини топиш мақсадида «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» ҳамда бошқа қатор қарорлар қабул қилинди.

Узлуксиз таълимнинг янги тури бўлиши ўрта махсус, касб хунар таълими тизимида умумтаълим фанлари, хусусан, физика ўқитиш самарадорлигини ошириш долзарб муаммо ҳисобланади.

Физика таълими самарадорлигини ошириш дейилганда ўқувчиларга фақат чуқур ва мураккаб билимларни беришни эмас, балки уларни ахборот – коммуникацион технологиялардан ва замонавий таълим усулларида фойдаланиб, зарурий ўқув материаллари асосида ўқитиш, мустақил билим олиш ва амалий фаолиятга ўргатиш назарда тутилади.

Физика ўқитиш самарадорлигини ошириш йўллариини излаш, уларни амалга жорий этиш физика ўқитиш назарияси ва услубиятининг долзарб муаммоси бўлиб ҳисобланади.

Бутунги кунда нафақат умумий ўрта таълим мактаблари ва касб – хунар коллежлари, балки академик лицей ўқувчиларининг ҳам физикадан олган билими давр талаби даражасида эмас. Бу муаммонинг сабабларини илмий педагогик нуқтаи назардан таҳлил этиш ва физика ўқитиш самарадорлигини ошириш заруратини кўрсатади. Таълим самарадорлигини оширишдан мақсад ўқувчиларнинг фанга бўлган қизиқишини ривожлантириш, уларни ватанпарварлик ва инсонпарварлик руҳида комил инсон қилиб тарбиялашдир.

Республикаимиз Президенти И.А.Каримов таъкидлаганларидек, «Биз комил инсон тарбиясини давлат сиёсатини устивор соҳаси деб эълон қилганмиз. Комил инсон деганда биз, аввало, онгли юксак, мустақил фикрлай оладиган, ҳуққ атвори билан ўзгаларга ибрат бўладиган билимли, маърифатли кишиларни тушунамиз».

Бутунги кунда фан ишлаб чиқарувчи кучга айланган. Инновацион таълим технологияларидан кенг қамровли фойдаланиш бошланган. Физиканинг фундаментал назариялари ишлаб чиқилган.

Услубнинг бош масаласи – физика ўқитиш назариясини такомиллаштириш таълим, тарбия ва физикани ўрганиш жараёнида ўқувчиларни ривожлантириш йўллари, воситалари ва қонуниятларини излаб топишдан иборат.